

Starosta Wadowicki

ul. Stefana Batorego 2 34-100 Wadowice

Tel.: 33 873 42 00
Tel./fax: 33 823 24 33
NIP: 551-212-94-78

<http://www.powiatwadowicki.pl>
e-mail: biuro@powiatwadowicki.pl

Wadowice, dnia 5 kwietnia 2024 r.

WPR.411.1.2024

09-04-2024

Szanowna Pani

Zofia Kaczyńska

Przewodnicząca Rady Powiatu

w Wadowicach

Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 840 z późn. zm.) przekazuję w załączeniu Sprawozdanie z realizacji Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami Powiatu Wadowickiego na lata 2022 - 2025 za okres od stycznia 2022 roku do grudnia 2023 roku.

Z poważaniem,

Z up. Starosty

mgr Beata Jurek
Wicestarosta

Otrzymują:

- 1) adresat,
- 2) aa.

Starostwo Powiatowe w Wadowicach posiada certyfikat systemu zarządzania jakością wg normy PN-EN ISO 9001:2015-10

UCHWAŁA NR 1777/24
ZARZĄDU POWIATU W WADOWICACH

z dnia 4.04. 2024 r.

w sprawie przyjęcia sprawozdania z realizacji Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami Powiatu Wadowickiego na lata 2022 – 2025 za okres od stycznia 2022 roku do grudnia 2023 roku

Na podstawie art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 840; Dz. U. z 2017 r. poz. 1595; Dz. U. z 2023 r. poz. 951 i poz. 1688) oraz uchwały nr XXXII/307/21 Rady Powiatu w Wadowicach z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami Powiatu Wadowickiego na lata 2022 – 2025, Zarząd Powiatu w Wadowicach uchwala co następuje:

- § 1. Przyjmuje się sprawozdanie z realizacji Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami Powiatu Wadowickiego na lata 2022 – 2025 za okres od stycznia 2022 roku do grudnia 2023 roku.
- § 2. Sprawozdanie, o którym mowa w § 1, podlega przedłożeniu Radzie Powiatu w Wadowicach.
- § 3. Wykonanie uchwały powierza się Zastępcy Kierownika Wydziału Promocji i Rozwoju Powiatu.
- § 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

WICESTAROSTA
1.
mgr Beata Smolec
Członek Zarządu
2.
mgr Małgorzata Targosz-Śtorch
Członek Zarządu
3.
Mirosław Gordzi
Członek Zarządu
4.
Marek Cieply
5. ....

Załącznik do uchwały Nr 1177/24
Zarządu Powiatu w Wadowicach
z dnia 4.04 2024 r.

Sprawozdanie z realizacji Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami Powiatu Wadowickiego na lata 2022 – 2025 za okres od stycznia 2022 roku do grudnia 2023 roku

Opieka nad zabytkami i ich ochrona to bardzo ważny element kształtowania kulturowej, a także turystycznej oferty Powiatu Wadowickiego. Kultura i tradycja rodzinnej ziemi św. Jana Pawła II, ciekawe położenie geograficzne, jak również liczne zabytki sprawiają, że nasz region zajmuje wyjątkowe miejsce na mapie województwa małopolskiego i całej Polski. Aby ocalić to unikalne dziedzictwo i pozostawić je następnym pokoleniom, władze samorządowe powinny w sposób wzorcowy i w zgodzie z przepisami roztoczyć opiekę nad najcenniejszymi obiektami zabytkowymi.

Obowiązek zapewnienia warunków prawnych, organizacyjnych oraz finansowych dla ochrony dóbr kultury nakłada na samorzady ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 840, z późn. zm.). Dokument określa przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków oraz opieki nad nimi, zasady finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach, a także organizację organów ochrony zabytków. Nakłada także na samorzady obowiązek sporządzania programów opieki nad zabytkami.

Zadania i kompetencje samorządu powiatowego w zakresie dbałości o dorobek kulturowy reguluje też ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 107), która zawiera generalną zasadę, że powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym, wśród których wymienia się również kulturę oraz ochronę i opiekę nad zabytkami (art. 4 ust. 1 pkt 7).

Rada Powiatu w Wadowicach w dniu 30 grudnia 2021 r. uchwałą nr XXXII/307/21 przyjęła Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Wadowickiego na lata 2022 – 2025. Dokument wyznacza zadania, jakie ma podejmować samorząd powiatowy w kwestiach związanych z ochroną zabytków. Zgodnie z zapisami art. 87 ust. 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Zarząd Powiatu w Wadowicach sporządza co dwa lata sprawozdanie z realizacji ww. programu, które następnie przedstawia Radzie Powiatu w Wadowicach.

Aby zrealizować ten obowiązek, do gmin, szkół oraz instytucji z terenu powiatu skierowane zostały zapytania dotyczące realizacji w latach 2022 – 2023 zadań zawartych w Programie Opieki nad Zabytkami Powiatu Wadowickiego na lata 2022 – 2025. Niniejszy dokument opracowany został na podstawie informacji własnych Starostwa Powiatowego w Wadowicach, jak również danych pochodzących od podmiotów, do których skierowano szczegółowe zapytania. W tym miejscu trzeba zaznaczyć, iż nie wszyscy udzielili odpowiedzi i nie zawsze w pełnym zakresie.

Prowadzenie prac remontowo – konserwatorskich przy obiektach zabytkowych położonych na terenie powiatu wadowickiego

W 2022 r. przeprowadzono prace remontowe w następujących obiektach będących siedzibą jednostek organizacyjnych powiatu, znajdujących się w strefie konserwatorskiej:

I Liceum Ogólnokształcące w Andrychowie:

- malowanie sal – 30 120, 25 zł,
- remont dachu – 30 750,00 zł,

– przebudowa schodów zewnętrznych – 188 338, 36 zł.

Zespół Szkół i Placówek Oświatowych w Kalwarii Zebrzydowskiej:

– wymiana lampy na hali sportowej – 29 771, 41 zł,

– ułożenie korytka odwadniającego na boisku zewnętrznym – 5 999, 94 zł.

Zespół Szkół im. Komisji Edukacji Narodowej w Kalwarii Zebrzydowskiej:

– modernizacja boisk szkolnych – 952 111, 21 zł,

– ekspertyza techniczna starej części budynków warsztatów szkolnych na potrzeby utworzenia Branżowego Centrum Umiejętności – 6 150,00 zł.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna oraz Środowiskowy Dom Samopomocy w Wadowicach:

– remont C.O. i kotłowni – 392 088,80 zł,

– budowa siłowni zewnętrznej na placu za budynkiem ŚDS oraz PPP – 240 266,02 zł.

Łączny koszt ww. prac wyniósł: 1 875 595,99 zł.

W 2023 r. przeprowadzono prace remontowe w następujących obiektach:

I Liceum Ogólnokształcące w Wadowicach:

– rozbiórka trzech garaży i modernizacja nawierzchni – 50 983,50 zł.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna oraz Środowiskowy Dom Samopomocy w Wadowicach:

– remont budynku Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej, Środowiskowego Domu Samopomocy, Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Wadowicach mający na celu sprostanie wyzwaniom migracyjnym w ramach projektu grantowego „Małopolska Tarcza Humanitarna. Fundusze Europejskie dla Ukrainy. Wsparcie Grantowe EFRR dla NGO i JST – Infrastruktura Społeczna” oraz dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych wraz z budową podjazdu – 335 828,50 zł.

Zespół Szkół im. Komisji Edukacji Narodowej w Kalwarii Zebrzydowskiej:

– dostosowanie budynku Zespołu Szkół im. KEN w Kalwarii Zebrzydowskiej do potrzeb osób niepełnosprawnych – 252 999,92 zł.

Łącznie na ww. prace wydatkowano kwotę 639 811,92 zł.

Współorganizacja imprez kulturalnych i historycznych, festynów, wystaw, szkoleń tematycznie związanych z popularyzacją wiedzy o zabytkach i tradycji regionu

W grudniu 2022 roku zakończyła się realizacja dofinansowanego z budżetu Powiatu Wadowickiego i realizowanego przez Fundację „Pałac w Ryczowie” zadania pn. „Generał Zygmunt Piasecki i jego losy. Kontynuacja: opracowanie korespondencji i udostępnienie jej na stronach Fundacji”. W jego ramach fundacja poszerzyła podstronę internetową w dziale Archiwum na stronie www.palacwryczowie.org o kolejne materiały archiwalne związane z osobą gen. Zygmunta Piaseckiego – właściciela Pałacu w Ryczowie. Opracowano merytorycznie i graficznie oraz opatrzone komentarzami historycznymi trzy listy od adiutanta Marszałka Piłsudskiego, por. Jerzego Jabłonowskiego do ówczesnego dowódcy 7 pułku ułanów – majora Piaseckiego. Na realizację zadania Zarząd Powiatu w Wadowicach przekazał kwotę 2 500,00 zł. Z kolei w grudniu 2023 roku zakończyła się realizacja dofinansowanego z budżetu Powiatu Wadowickiego zadania pn. „Generał Zygmunt Piasecki i jego losy. Kontynuacja: „Marszałek w niebezpieczeństwie”. Opracowanie korespondencji z okresu pobytu Marszałka Piłsudskiego w Sulejówku i udostępnienie jej na stronach Fundacji”. Na zadanie zrealizowane przez Fundację „Pałac w Ryczowie” Zarząd Powiatu przeznaczył kwotę 2 750,00 zł. W ramach projektu opracowano kolejne

dokumenty historyczne (tym razem dotyczące pobytu Marszałka Piłsudskiego w Sulejówku – inwigilacji go w tamtym okresie przez obce służby i planowanym zamachu na życie), które zamieszczono w dziale Archiwum na stronie www.palacwryczowie.org.

Podobnie jak w latach ubiegłych, Powiat Wadowicki poprzez otwarte konkursy ofert dofinansował imprezy folklorystyczne, mające na celu kultywowanie i promowanie lokalnych tradycji i obrzędów. Dzięki tym działaniom wspierane były m.in. tradycje dożynkowe, obrzędy oraz potrawy kulinarne związane ze świętami Wielkanocnymi i Bożego Narodzenia, spotkania przybliżające sylwetki lokalnych społeczników związanych z kulturą regionu, a także plenery fotograficzne i malarskie dokumentujące piękno powiatu oraz innych regionów Polski.

Gmina Andrychów poinformowała, że w 2023 roku Towarzystwu Miłośników Andrychowa została udzielona dotacja w kwocie 3 000,00 zł na realizację zadania publicznego pt. „Pałac Bobrowskich dla Małych i Dużych! Edukacyjna gra miejska dla Rodzin oraz młodzieży wraz z dedykowaną publikacją”. Referat Obsługi Ruchu Turystycznego Urzędu Miejskiego w Wadowicach przekazał, iż w mediach społecznościowych realizowane były różnego rodzaju inicjatywy związane z popularyzacją wiedzy o zabytkach i tradycji Ziemi Wadowickiej.

Z kolei Gmina Mucharz poinformowała o kilku inicjatywach mających przybliżyć mieszkańcom obyczaje i historię regionu. Były to m.in. konkursy „Cudowna moc bukietów”, „Ocalić od zapomnienia”, czy impreza plenerowa „Ludowa potańcówka przy dworze” w Jaszczurowej. Ponadto w 2022 roku w pobliżu tegoż dworu dzięki dofinansowaniu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego postawiono rzeźbę Janiny Barbary Górkiewiczowej – pisarki, wieloletniej nauczycielki i kierownika szkoły podstawowej w Mucharzu. W tym samym roku seniorzy oraz uczniowie szkoły podstawowej w Jaszczurowej odwiedzili Izbę Pamięci poświęconą pisarce, gdzie mogli zobaczyć pamiątki związane z jej pracą zawodową i życiem osobistym. Obejrzel też zrealizowany przez uczniów dawnego Gimnazjum im. Janiny Barbary Górkiewiczowej w Mucharzu film „Wieś na dnie jeziora. Pamięci Janiny Barbary Górkiewiczowej” oraz prezentację multimedialną o życiu i twórczości artystki.

Informowanie o możliwościach pozyskiwania dotacji i funduszy na ochronę zabytków oraz środków pozabudżetowych na dofinansowanie prac konserwatorskich

Na poziomie powiatu zadanie to realizował Wydział Promocji i Rozwoju Powiatu, który poprzez stronę internetową i profil powiatu na Facebooku rozpowszechniał informację np. o konkursach „Kapliczki Małopolski”, „Turystyczne Szlaki Małopolski”, „Ochrona zabytków Małopolski” oraz „Małopolska pamięta – zachowanie miejsc pamięci narodowej”, a także o ogłoszonym przez Zarząd Powiatu w Wadowicach naborze wniosków o przyznanie w 2022 i 2023 roku dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach położonych na terenie Powiatu Wadowickiego i wpisanych do rejestru zabytków lub gminnej ewidencji zabytków.

Również gminy z terenu powiatu wadowickiego m.in. poprzez strony internetowe oraz za pośrednictwem mediów społecznościowych upowszechniały wiedzę o możliwościach pozyskania dotacji i funduszy na ochronę zabytków.

Promocja zabytków i historii miejscowości położonych na terenie powiatu, m.in. wspieranie wydawnictw obejmujących zagadnienia związane z historią miejscowości leżących na terenie powiatu, promocją dziedzictwa kulturowego i walorów przyrodniczych powiatu

W ramach otwartego konkursu ofert na realizację zadań publicznych powiatu w dziedzinie kultury w 2022 roku Zarząd Powiatu w Wadowicach dofinansował kwotą 3 550,00 zł realizację zadania pn. „Dodruk publikacji naukowej /książka/ pt. „Idziemy w bój życia” Społeczność wadowickiego Gimnazjum w drodze do Niepodległej”, realizowanego przez Stowarzyszenie

Absolwentów Liceum Ogólnokształcącego im. Marcina Wadowity w Wadowicach. Publikacja jest poświęcona absolwentom wadowickiego gimnazjum, którzy walczyli na frontach I i II wojny światowej. Z kolei kwotą 2 000,00 zł wsparto zadanie pn. „Inwentaryzacja archiwum Towarzystwa Miłośników Ziemi Wadowickiej”, realizowane przez Towarzystwo Miłośników Ziemi Wadowickiej. W jego ramach beneficjent dokonał inwentaryzacji obszernego zbioru dokumentacji będącej dziedzictwem kulturowym Powiatu Wadowickiego (dokumenty z lat 1840 - 1950, rękopisy i maszynopisy artystyczne, fotografie archiwalne, afisze i druki z lat 1820 - 1850, zbiory malarstwa i grafiki od Galicji po współczesność). Skatalogowany inwentarz ww. zbiorów archiwalnych został nieodpłatnie przekazany do bibliotek gminnych i powiatowych szkół ponadpodstawowych.

Na mocy uchwały Nr 1239/22 z dnia 8 września 2022 r. Zarząd Powiatu w Wadowicach zlecił Stowarzyszeniu Wioski Naszych Marzeń z siedzibą w Tomicach realizację zadania publicznego pn. „Radocza w obiektywie historii” – album fotograficzny i przyznał na ten cel dotację w kwocie 3 000,00 zł. W wydawnictwie zawarto archiwalne zdjęcia Radoczy oraz jej mieszkańców, a także wywiady ze starszymi mieszkańcami wsi, którzy opowiedzieli o różnych aspektach funkcjonowania Radoczy w przeszłości, historii czasów wojen, postaciach społeczników, duchownych, nauczycieli, a także o obyczajach świeckich i sakralnych. Wydawnictwo zostało przekazane m.in. do bibliotek i innych instytucji kultury.

Promocja zabytków, a przede wszystkim historii miejscowości położonych na terenie powiatu to zadania, które realizują także poszczególne gminy, m.in. poprzez wsparcie dla lokalnych stowarzyszeń czy wydawanie bądź wznawianie wydawnictw promujących gminy, w tym ich zabytki i walory przyrodnicze.

W latach 2022 – 2023 Referat Obsługi Ruchu Turystycznego Urzędu Miejskiego w Wadowicach m.in. prowadził stronę internetową Informacji Turystycznej www.it.wadowice.pl, na której gromadzone są i aktualizowane na bieżąco informacje o gminnych zabytkach i lokalnej historii. Na profilu Urzędu Miejskiego na FB oraz Instagramie referat zrealizował cykle tematyczne o Wadowicach i okolicy (#WadowicePoDworsku, #JestemZWadowic, #WadowiceNaSpacer, #TropemWadowickichSokolow). Dodatkowo opracowano nową aplikację mobilną „Galicyjskie Wadowice” – audioprzewodnik prowadzący po wadowickim szlaku, łączący 13 miejsc związanych z historią miasta. Przygotowano także, a następnie dystrybuowano pamiątki związane z historią gminy Wadowice (np. magnesy ceramiczne z architekturą Wadowic, pocztówki i zakładki do książek z historycznymi obiektami Wadowic). Ponadto Gmina Wadowice opracowała, wydała lub dodrukowała następujące wydawnictwa informacyjno – promocyjne: broszury „Wadowice przyjazne rodzinom”, „Karol Wojtyła św. Jan Paweł II. Urodziłem się w Wadowicach 1920-2020”, „Galicyjskie Wadowice”, foldery: „Szlak Karola Wojtyły”, „Weekend w Wadowicach”, „Wokół Wadowic. Na rowerze”, „Wokół Wadowic. Z plecakiem”, „Wokół Wadowic z nurtem Skawy”, a także: mapę obrazkową Wadowic i okolic, plan z opisem kościoła św. Piotra Apostoła, plan Wadowic z opisem, mapę turystyczną „Wadowice i okolice” oraz kolorowanek „Jak Karol z Wadowic został świętym. Kolorowanka z zagadkami”.

Urząd Miejski w Andrychowie przekazał, iż w omawianym okresie gmina prowadziła stałą współpracę m.in. z Małopolską Organizacją Turystyczną i Polską Organizacją Turystyczną, a także organizacjami pozarządowymi (przy przygotowywaniu różnego rodzaju imprez, gier terenowych, spacerów tematycznych etc.). W gminie Andrychów działa certyfikowany Punkt Informacji Turystycznej, który udostępnia bezpłatnie wydawnictwa, foldery i mapy związane z Andrychowszczyzną. Promocja zabytków odbywała się również za pośrednictwem strony internetowej oraz social mediów.

Przyznawanie dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach położonych na terenie Powiatu Wadowickiego

25 marca 2021 r. Rada Powiatu w Wadowicach podjęła uchwałę nr XXIV/242/21 w sprawie określenia zasad przyznawania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach położonych na terenie Powiatu Wadowickiego i wpisanych do rejestru zabytków lub gminnej ewidencji zabytków. Dokument określił procedurę związaną z pozyskiwaniem z budżetu powiatu dotacji na prace związane z ochroną zabytków.

W budżecie powiatu na 2022 rok na ten cel zabezpieczono kwotę 30 000,00 zł. Uchwałą Nr XXXVI/337/22 z dnia 26 maja 2022 r. Rada Powiatu przyznała dotację dla Klasztoru OO. Bernardynów w Kalwarii Zebrzydowskiej na odtworzenie dwóch rzeźb barokowych aniołów w baldachimie ołtarzowym kościoła III Upadku, wchodzącego w skład zespołu klasztoru OO. Bernardynów oraz założenia kalwaryjnego w Kalwarii Zebrzydowskiej, Bugaju i Brodach – zabytku wpisanego do rejestru zabytków i położonego na terenie Powiatu Wadowickiego. Prace konserwatorskie zostały zrealizowane zgodnie ze złożonym wnioskiem i zawartą umową, a dotacja została wykorzystana w całości.

W 2023 r. Rada Powiatu uchwałą Nr LIIII/459/23 z dnia 12 października przyznała dotację w wysokości 30 000,00 zł dla Gminy Brzeźnica na przeprowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich w zakresie technicznym i estetycznym przy kamiennym grobowcu rodziny Baumów w Marcyporębie – zabytku wpisanym do rejestru zabytków i położonym na terenie Powiatu Wadowickiego. Także i w tym przypadku prace konserwatorskie zostały zrealizowane zgodnie ze złożonym wnioskiem i zawartą umową, a dotacja została wykorzystana w całości.

W 2023 roku Powiat Wadowicki pozyskał z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków (edycja I i II) środki na:

- poprawę zabezpieczenia przeciwpożarowego w zabytku wpisanym na listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO czyli sanktuarium pasyjno-maryjnym w Kalwarii Zebrzydowskiej (1 687 560,00 zł),
- kompleksową renowację pomnika Emila Zegadłowicza przy I LO im. Marcina Wadowity w Wadowicach (117 600,00 zł),
- wykonanie prac renowacyjnych dworku Emila Zegadłowicza w Gorzeniu Górnym (882 000,00 zł),
- konserwację zabytkowych organów piszczalkowych w kalwaryjskiej Bazylice (1 484 541,24 zł),
- remont fragmentu szlaku Drózek Kalwaryjskich w miejscowości Bugaj (1 960 081,32 zł).

Łącznie z RPOZ pozyskano kwotę 6 131 782,56 zł. Prace mają być realizowane w latach 2024 – 2026.

W latach 2022 – 2023 Gmina Andrychów przeprowadziła następujące prace remontowo-konserwatorskie przy obiektach zabytkowych położonych na terenie powiatu wadowickiego:

- „Renowacja i konserwacja zabytkowej dzwonnicy w Rocznach” (lata 2021-2022). Wartość zadania: 289 288,02 zł (100% - środki własne gminy),
- „Prace konserwatorskie kapliczki – krzyż ul. Nad Potokiem k. nr 35 w miejscowości Targanice, Gmina Andrychów”. Wartość zadania: 34 870,50 zł (100% - środki własne gminy),
- „Remont kapliczki domkowej z figurą Chrystusa w miejscowości Inwałd, Gmina Andrychów”. Wartość zadania: 51 707,18 zł (11 000,00 zł – dofinansowanie ze środków Województwa Małopolskiego w ramach konkursu „Kapliczki Małopolski 2022”, pozostała kwota płatna ze środków własnych gminy),

- „Prace konserwatorskie przydrożnej kapliczki w Gminie Andrychów” (kapliczka słupowa w Brzezince Dolnej). Wartość zadania: 49 200,00 zł (34 821,00 zł – dofinansowanie ze środków europejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, pozostała kwota płacona ze środków własnych gminy).

W 2023 roku Gmina Andrychów otrzymała dofinansowanie z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków na cztery zadania, których realizację zaplanowano na lata 2024 - 2025. Są to:

- „Renowacja kaplicy cmentarnej oraz kapliczki domkowej w sąsiedztwie cmentarza parafialnego w Inwałdzie”,
- „Prace konserwacyjne przy kapliczce domkowej pw. Matki Boskiej w Rzykach na osiedlu Za Kościołem”,
- „Kompleksowe prace konserwatorskie i restauratorskie przy dwóch ołtarzach bocznych w kościele parafialnym pw. św. Jakuba Apostoła w Rzykach” (dotacja dla parafii),
- „Kompleksowa konserwacja ołtarza głównego w kościele pw. św. Macieja w Andrychowie” (dotacja dla parafii).

W 2022 roku Gmina Kalwaria Zebrzydowska udzieliła dotacji celowych na następujące projekty:

- dokumentacja techniczna willi przy ul. Krakowskiej – 20 000,00 zł,
- konserwacja nawierzchni przy kościele NMP w Brodach – 100 000,00 zł,
- dokumentacja techniczna pustelni św. Rozalii w Barwałdzie Górnym – 18 000,00 zł,
- wymiana okien w kamienicy pod adresem Rynek 15 – 31 000,00 zł,
- prace budowlane przy kościele św. Józefa w Kalwarii Zebrzydowskiej – 9 000,00 zł.

Ponadto w 2022 roku wykonano konserwację techniczną i estetyczną kapliczki z latarnią w Barwałdzie Górnym (kwota 28 200,00 zł, w tym dotacja z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego w ramach programu Kapliczki Małopolski 2022 – 12 000,00 zł) oraz nagrobka z 1878 roku znajdującego się na cmentarzu w Przytkowicach (kwota 31 500,00 zł, w tym dotacja z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego w ramach programu Małopolska Pamięta – zachowanie miejsc pamięci narodowej – 12 000,00 zł). Opracowany został także program prac konserwatorskich kamiennej kapliczki filarowej z krzyżem w Kalwarii Zebrzydowskiej przy ul. św. Floriana. Wykonano ponadto sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami za lata 2020-2021 (2 000,00 zł) oraz zaktualizowano Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2022 – 2025 (kwota 5 950,00 zł).

W 2023 roku Gmina Kalwaria Zebrzydowska udzieliła dotacji celowych na następujące przedsięwzięcia:

- modernizację instalacji elektrycznej w budynku drewnianym w miejscowości Bugaj – 10 000,00 zł,
- wykonanie inwentaryzacji architektoniczno-budowlanej oraz ekspertyzy konstrukcyjno-budowlanej budynku przy ul. 3 Maja w Kalwarii Zebrzydowskiej – 7 500,00 zł,
- wykonanie ekspertyzy technicznej zabezpieczenia przeciwpożarowego kaplicy – pustelni św. Rozalii w Barwałdzie Górnym – 3 075,00 zł,
- odnowienie tynków elewacji frontowej budynku pod adresem Rynek 15 w Kalwarii Zebrzydowskiej – 20 000,00 zł,
- wykonanie odnowienia zewnętrznych drzwi w budynku parafii Wniebowzięcia NMP w Brodach – 9 425,00 zł.

Ponadto w 2023 roku wykonano:

- remont kapliczki pod wezwaniem św. Jana Nepomucena w Barwałdzie Średnim (koszt – 35 399,52 zł),
- konserwację kamiennej kapliczki filarowej zwieńczonej krucyfiksem w miejscowości Kalwaria Zebrzydowska (koszt – 32 900,00 zł, w tym kwota pozyskana z programu Kapliczki Małopolski – 16 000,00 zł),
- inwentaryzację wraz z ekspertyzą konstruktorską kaplicy cmentarnej z 1875 r. położonej na cmentarzu parafialnym w Zebrzydowicach (koszt – 15 744,00 zł),
- program prac konserwatorskich kapliczki domkowej z ok. 1910 roku, położonej na działce nr 4315 w Kalwarii Zebrzydowskiej przy ul. Batalionów Chłopskich (koszt – 2 500,00 zł),
- program prac konserwatorskich kapliczki domkowej z początku XX w., położonej na działce nr 791/10 w Przytkowicach (kwota – 2 500,00 zł),
- konserwację techniczną i estetyczną kamiennego obelisku na działce nr 1132 w Barwałdzie Średnim (koszt – 10 947,00 zł, w tym dotacja z programu Małopolska Pamięta – 5 756,40 zł),
- program prac konserwatorskich kapliczki domkowej, położonej na działce nr 1476 w Barwałdzie Średnim (kwota – 2 700,00 zł).

Dodatkowo zlecono wykonanie projektu architektoniczno – budowlanego, technicznego i wykonawczego remontu kaplicy cmentarnej położonej na działce nr 458 w Zebrzydowicach wraz z wymaganymi prawem pozwoleńiami oraz programem prac konserwatorskich (kwota – 43 050,00 zł).

Jak poinformował Wójt Gminy Stryszów, w 2022 roku w ramach konkursu pn. Kapliczki Małopolski 2022 otrzymano dofinansowanie do wykonania prac konserwatorskich przy renowacji figury kamiennej Matki Boskiej Różańcowej z dzieciątkiem z 1863 r., znajdującej się w Dąbrówce. Sejmik Województwa Małopolskiego przyznał gminie na ten cel dotację w wysokości 9 000,00 zł. Prace konserwatorskie zostały zrealizowane, a ich koszt wyniósł 16 608,00 zł i został pokryty z budżetu Gminy Stryszów oraz ww. dotacji.

W tym samym roku Gmina Stryszów złożyła wniosek do UMWM o dofinansowanie w ramach konkursu pn. „Ochrona zabytków Małopolski” prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku – Kaplicy kubaturowej pw. św. Jana w Stroniu. Otrzymano na cel dotację w wysokości 80 000,00 zł. Całkowity koszt robót wyniósł 134 999,98 zł.

W 2023 roku Gmina Stryszów złożyła pięć wniosków o dofinansowanie z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków na realizację następujących zadań:

- „Prace konserwatorskie oraz roboty budowlane przy kaplicy pw. św. Jana w miejscowości Stronie”,
- „Prace konserwatorskie obiektów zabytkowych z terenu Gminy Stryszów”,
- „Prace konserwatorskie obiektu zabytkowego z figurą Jezusa Nazareńskiego w miejscowości Stryszów”,
- „Konserwacja rzeźby św. Anny z Marią z parafii pw. św. Anny w Zakrzowie”,
- „Prace konserwatorskie przy kaplicy pw. św. Wojciecha w miejscowości Leśnica”.

Wszystkie zadania zostały wybrane do dofinansowania i otrzymały promesy wstępne.

W 2023 roku Gmina Mucharz przekazała dotację na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy pałacu w Jaszczurowej. Roboty obejmowały prace konserwatorskie przy elewacji i remont stolarki okiennej oraz drzwiowej pałacu. Na powyższe zadanie Gmina Mucharz pozyskała środki z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków.

Kontrola ogólnego stanu zachowania zabytków oraz ich zabezpieczenia przeciwpożarowego i przed włamaniem

Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Wadowicach poinformowała, iż w 2022 r. funkcjonariusze przeprowadzili kontrolę dwóch obiektów zabytkowych z zakresu ochrony przeciwpożarowej, tj. Bazyliki Ofiarowania NMP w Wadowicach oraz „Domu św. Jana z Dukli” w Kalwarii Zebrzydowskiej (w ramach Zespołu Klasztornego OO. Bernardynów). W 2023 roku funkcjonariusze Komendy Powiatowej PSP przeprowadzili kontrolę pięciu obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie powiatu wadowickiego. Były to: Bazylika i Klasztor OO. Bernardynów (w ramach Zespołu Klasztornego OO. Bernardynów w Kalwarii Zebrzydowskiej), kościół parafialny pw. św. Marcina w Marcyporębie, kościół parafialny pw. Przemienienia Pańskiego w Radoczy oraz kościół parafialny pw. Wszystkich Świętych w Wieprzu.

Komenda Powiatowa Policji w Wadowicach przekazała, iż w latach 2022 - 2023 były podejmowane działania prewencyjne mające na celu niedopuszczenie do włamań i kradzieży, bądź uszkodzenia mienia w rejonach obiektów sakralnych oraz cmentarzy. W ramach prowadzonych patroli zwracano szczególną uwagę na osoby i pojazdy podejrzane mogące mieć związek z przestępczością przeciwko mieniu, w tym dotyczącą obiektów zabytkowych oraz nielegalnego obrotu dobrami kultury. Przeprowadzano również obserwację budynków zabytkowych, a także obiektów sakralnych w celu przeciwdziałania aktom wandalizmu. Policjanci dzielnicowi w ramach pełnionej służby obchodowej sprawdzali obiekty zabytkowe pod kątem ich zabezpieczenia przed kradzieżami i włamaniami. W 2022 roku Wydział Kryminalny wadowickiej KPP przeprowadził dwa postępowania przygotowawcze o przestępstwo z art. 108 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (niszczenie lub uszkodzenie zabytku). Z kolei w 2023 r. nie prowadzono postępowań dotyczących uszkodzeń zabytków, jak również nielegalnego obrotu dobrami kultury.

Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego w Wadowicach przekazał, iż w latach 2022 – 2023 nie przeprowadzano kontroli ogólnego stanu zachowania zabytków znajdujących się na terenie naszego powiatu oraz ich zabezpieczenia przeciwpożarowego i przed włamaniem. Nie powzięto również żadnych informacji o nieprawidłowościach dotyczących obiektów będących zabytkami.

Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego gmin obiektów zabytkowych i obszarów o wysokich walorach przyrodniczych. Tworzenie i aktualizowanie gminnych ewidencji zabytków

Gmina Andrychów przekazała, że w miarę opracowywania nowych planów zagospodarowania przestrzennego lub ich zmian aktualizowane są ustalenia dotyczące obiektów znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków, które podlegają ochronie na mocy miejscowych planów. Jeśli wskazują na to przepisy odrębne, wprowadza się również zapisy umożliwiające ochronę innych obszarów istotnych ze względu na swoje walory historyczne lub krajobrazowe. Z kolei Gmina Stryszów poinformowała, iż tworząc miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego uwzględnia obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków, Gminnej Ewidencji Zabytków oraz stanowiska archeologiczne znajdujące się na jej terenie.

Wyznaczanie nowych szlaków tematycznych i kulturowo – turystycznych w powiecie i włączanie ich w sieć istniejących o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym

Referat Obsługi Ruchu Turystycznego Urzędu Miejskiego w Wadowicach przekazał, że w analizowanym okresie zakończył się pierwszy etap znakowania międzynarodowego szlaku pielgrzymkowego Romea Strata. Trasa wiedzie od krajów bałtyckich (Estonia, Łotwa, Litwa), przez

Polskę, Czechy i Austrię do Rzymu. Nazwa szlaku „Romea Strata” nawiązuje do miejsca docelowego, którym jest Rzym.

Wspieranie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami, obsługą ruchu turystycznego, agroturystyki i ekoturystyki

Działania w tym zakresie prowadził Powiatowy Urząd Pracy w Wadowicach. Od stycznia do grudnia 2022 r. realizowany był Program Regionalny „Konservator” Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie. Jego głównym celem jest pomoc osobom bezrobotnym poprzez zaangażowanie ich przy pracach związanych z ochroną tradycji kulturowej, zachowaniem i rewitalizacją substancji zabytkowej oraz ochroną krajobrazu kulturowego na terenie województwa małopolskiego. Beneficjentami programu oprócz osób bezrobotnych były instytucje kultury bądź inne podmioty realizujące zadania na rzecz ochrony tradycji kulturowej, zachowania i rewitalizacji zabytków oraz ochrony krajobrazu kulturowego, tj. samorządowe instytucje kultury, ochrony dziedzictwa narodowego, sportu i turystyki oraz kościelne osoby prawne. Osoby bezrobotne były aktywizowane poprzez realizację staży, prac interwencyjnych oraz robót publicznych. W 2022 r. w ramach ww. Programu PUP w Wadowicach realizował:

- staż dla czterech osób bezrobotnych na stanowiskach: animator kultury oraz pracownik gospodarczy (organizowane przez Centrum Kultury i Promocji w Brzeźnicy oraz Gminny Ośrodek Kultury w Lanckoronie),
- roboty publiczne dla jednej osoby bezrobotnej na stanowisku: robotnik oczyszczania cmentarza (organizowane przez Urząd Gminy Spytkowice).

Wspieranie organizacji szkolnych konkursów wiedzy o dziedzictwie kulturowym i zasobach przyrodniczych powiatu. Inne działania (realizowane przez placówki oświatowe)

Wszystkie podległe powiatowi placówki oświatowe dbały w 2022 i 2023 roku o popularyzację i upowszechnianie wiedzy o zabytkach leżących na terenie naszych gmin, powiatu czy szerzej – województwa i kraju. Dbano również o promocję dziedzictwa przyrodniczego, turystycznego i historycznego naszego regionu. Tym zagadnieniom poświęcone były m.in. lekcje wychowawcze, szkolne wycieczki, spacer edukacyjny czy konkursy wiedzy. Ponadto młodzież brała udział w akcjach społecznych (np. sprzątanie zabytkowych i starych grobów na cmentarzach przed dniem Wszystkich Świętych we współpracy z samorządami czy organizacjami społecznymi bądź uczestnictwo w kampanii „Czyste Beskidy”), spotkaniach z lokalnymi historykami, grach terenowych o charakterze krajoznawczym i historycznym, a także rajdach (m.in. rajd „Z Tobą na Groń”).

Jeśli chodzi o szczegółowe informacje, to w I Liceum Ogólnokształcącym w Wadowicach popularyzacja dziedzictwa kulturowego regionu odbywa się systematycznie na lekcjach historii, wiedzy o społeczeństwie i geografii, zgodnie z podstawą programową kształcenia ogólnego w liceum. Warto przy okazji zaznaczyć, że budynek I LO znajduje się na „Szlaku Papieskim” i odwiedzany jest przez wielu turystów i pielgrzymów. Przyczynia się to do promocji tego zabytku oraz historii Wadowic.

Wychowankowie I LO w Andrychowie blisko współpracowali z Towarzystwem Miłośników Andrychowa przy popularyzacji historii miasta i regionu, uczestniczyli m.in. w sprzątaniu zabytkowych grobów na cmentarzu w Andrychowie oraz kweście na rzecz odnowy zabytkowych nagrobków. Brali także udział w wycieczkach turystyczno-krajoznawczych (np. Wadowice, Leskowiec, Potrójna, Kocierz, Jawornica) i reprezentowali Małopolskę w Ogólnopolskim Turnieju Turystyczno-Krajoznawczym.

Jak przekazało CKZiU Nr 1 w Wadowicach uczniowie tej placówki, w omawianym okresie poznawali m.in. zabytki Wadowic, a także brali udział w „Olimpiadzie Solidarności” oraz propagowanej przez

Instytut Pamięci Narodowej grze terenowej „Wrona orła nie pokona”, w czasie której trzeba było wykazać się znajomością tematyki np. Pomnika 12 Pułku Piechoty czy cmentarza wojskowego w Wadowicach.

Uczniowie CKZiU Nr 2 w Wadowicach obok poznawania historii regionu, uczestniczyli m.in. w rajdzie Hell's Angel do Zygodowic, rajdzie „Powitanie wiosny” do Lanckorony przez dróżki i kaplice w Kalwarii Zebrzydowskiej i Brodach, wycieczce do kapliczki na Dzwonku oraz do dworku Emila Zegadłowicza w Gorzeniu Górnym (w celu zapoznania się z historią obiektu i postacią pisarza). Ponadto uczestniczyli w konkursie „Co Ty wiesz o regionie”, który dotyczył historii, zabytków i geografii województwa małopolskiego.

Zespół Szkół Centrum Kształcenia Ustawicznego w Radocy poinformował, iż w latach 2022 – 2023 w placówce zrealizowano siedem większych projektów, które popularyzowały wiedzę o dziedzictwie kulturowym naszego regionu. Obok wydarzeń i zadań poszerzających wiedzę o patronie szkoły – św. Janie Pawle II, uczniowie placówki wzięli m.in. w akcji „Dumni z Powstańców”, a wolontariusze odwiedzali miejscowe cmentarze, gdzie pielęgnowali pamięć o mieszkańcach Radocy zmarłych w czasie epidemii cholery w 1831 r. czy porządkowali groby osób, o których dziś już nikt nie pamięta.

Wychowankowie Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Kaczynie w omawianym okresie brali udział w akcji Ministerstwa Edukacji Narodowej „Szkoła pamięta”. Jej celem jest zwrócenie uwagi młodych ludzi na potrzebę pielęgnowania pamięci o bohaterach naszej wolności, szczególnie tych, którzy są związani z historią danego miejsca, regionu, społeczności. Wspólnie z PTTK Oddział „Ziemia Wadowicka” ośrodek organizuje również ogólnopolskie integracyjne rajdy „Z Tobą na Groni” (odkrywanie kapliczek, rzeźb, schroniska i kaplicy na Groniu Jana Pawła II).

Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Andrychowie przekazało, że uczniowie co roku uczestniczą w akcji porządkowania zabytkowych grobów na andrychowskiej nekropolii.

Zespół Szkół i Placówek Oświatowych w Kalwarii Zebrzydowskiej organizował wycieczki mające promować miejsca i zabytki położone na terenie gminy (m.in. do klasztoru OO. Bernardynów).

Podsumowanie

Analiza danych pozyskanych dla opracowania sprawozdania pozwala stwierdzić, że – podobnie jak w latach minionych – w 2022 i 2023 roku zrealizowano szereg działań, których celem było zachowanie i popularyzacja dziedzictwa kulturowego Powiatu Wadowickiego. Były one realizowane zarówno przez samorząd powiatowy, podległe mu jednostki organizacyjne oraz podmioty o innym statusie prawnym i przez osoby prywatne.

Zarówno Powiat Wadowicki, jak i m.in. gminy przeznaczały środki finansowe własne oraz pozyskiwały dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach zabytkowych. Bardzo ważnym elementem polityki opieki nad zabytkami było organizowanie i współorganizowanie różnorodnych inicjatyw utrzymanych w duchu folkloru i tradycji bądź nawiązujących do istotnych wydarzeń z historii regionu. Mocno postawiono także na promocję turystyki, której centralnym punktem są m.in. obiekty zabytkowe. Szerzenie wiedzy o regionalnych zabytkach, zarówno w formie elektronicznej, jak i poprzez tradycyjne nośniki, realizowane przez Powiat Wadowicki, gminy z naszego powiatu czy placówki oświatowe, to ważne działania mające na celu jednoczesne wsparcie rozwoju ruchu turystycznego, jak i zachowanie pamięci o miejscach i wydarzeniach istotnych dla historii regionu.

Niewątpliwie, dla jeszcze lepszej ochrony naszych zabytków, a także promocji regionu potrzebne są zwiększone fundusze. Jednak już wskazane w treści niniejszego sprawozdania prace konserwatorskie,

a także działania promocyjne, edukacyjne i informacyjne z pewnością przyczyniają się do podtrzymywania zainteresowania dziedzictwem kulturowym Powiatu Wadowickiego.

WICESTAROSTA
Smolec
mgr Beata Smolec